

13. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посіб. / Чернега О. Б., Білозубенко В. С., Іваненко І. А. [та ін.]. – Львів : Магнолія -2006, 2012. – 544 с.
14. Мартынов А. А. Иностранные инвестиции в Украину разрешены исключительно через инвестиционные счета Украинский банковский портал НБУ [Электронный ресурс] / Мартынов А. А. – Режим доступа : http://banker.ua/bank_news/finance/2009/12/11/1180438570. – Название с экрана.

УДК 338.246:71:339.9

МОНІТОРИНГ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МІСТА

А. В. Плужник

Економічна безпека міста є важливою ланкою у системі національної безпеки України. Використовуючи вітчизняний і зарубіжний досвід у визначенні економічної безпеки міста, слід розглядати її в розумінні системи забезпечення сталого стійкого розвитку економіки міста як самостійного суб'єкта економічних відносин в умовах глобального впливу зовнішнього економічного середовища та загострення конкуренції в середині України. Економічна безпека міста визначається, як інституціональний комплекс економічних, мета- та мезо- геополітичних, екологічних, соціальних, інформаційних, правових факторів і чинників, що забезпечують її розвиток в умовах кризи та стабільного розвитку. Моніторинг у системі економічної безпеки міста повинен забезпечити захист економічних, соціальних і екологічних інтересів жителів міста, збереження її ресурсного потенціалу, сталого розвитку та зростання економіки міста, вдосконалення внутрішнього та зовнішнього економічного імунітету системи, збереження конкурентоспроможності економіки міста на міжнародному, національному та регіональному ринках за умови забезпечення стійкості її фінансового стану.

Вклад у дослідження економічної безпеки економіки зробили: А. І. Татаркін, В. В. Корнеєв, А. А. Куклін, Г. А. Пастернак-Таранушенко, В. І. Богачов, М. М. Биченко, О. Г. Білорус, І. О. Бланк, Н. С. Вавдіюк, О. С. Власюк, А. В. Возжеников, Н. І. Воропай, В. М. Гейц,

Я. А. Жаліло, О. В. Зернецька, Е. Д. Кормишкін, В. П. Мартинюк, В. І. Мунтіян, І. В. Нєдін, Е. А. Олейніков, В. С. Пономаренко, А. І. Сухоруков. Однак дослідження економічної безпеки зосереджені здебільшого на національному рівні економіки, а питанням економічної безпеки міста приділяється мало уваги. В Україні не вистачає системних досліджень моніторингу економічної безпеки міста, що зумовлює диспропорцію в забезпеченні загальнонаціональної безпеки України на різних економічних рівнях і не дозволяє виявляти загострення кризових явищ в економіці міст України.

Метою статті є визначення ролі, завдань, цілей і постановка задач моніторингу в системі забезпечення економічної безпеки міста повною та своєчасною, достовірною інформацією про розвиток економічної, соціальної, екологічної, демографічної ситуації та процеси в економіці міста.

На сучасному етапі глобального економічного розвитку кожен економічний суб'єкт потребує механізму інформаційного контролю, що допомагав би фіксувати всі зміни внутрішнього та зовнішнього стану економічної системи. Важливим інструментом забезпечення функціонування системи економічної безпеки міста повинен стати моніторинг її стану й динаміки.

Моніторинг – від англ. monitoring – контролювання (з лат. той, що контролює) – складова управління економічними об'єктами, що по-

лягає в систематичному аналізі їхньої діяльності, вивченні стану справ [1].

Сьогодні моніторинг, як поняття активно вживається в економічній науці. Зазвичай застосовуються конкретні види моніторингу, що мають свої специфічні особливості. Разом з тим у науковій літературі ще недостатньо висвітлено питання теоретико-методологічних основ моніторингу в цілому, відсутнє загальноприйняте формулювання поняття «економічний моніторинг» [2].

У дослідженні економічної безпеки міста важливим аспектом аналізу є спостереження за комплексом факторів і чинників економічної безпеки, таке спостереження доцільно здійснювати у формі моніторингу. Моніторинг стану та перспектив економічної безпеки покликаний вирішувати визначені задачі, спрямований на встановлені цілі та виконувати основні завдання в організаційно-економічному механізмі забезпечення економічної безпеки міста.

У ході моніторингу економічної безпеки міста виконують такі завдання:

- виявлення змін, що відбуваються у сфері економіки, і визначальних їх факторів;
- проведення порівняльного аналізу динаміки основних показників стану економіки міста;
- відстеження ходу реалізації програм розвитку економіки міста;
- вивчення й застосування позитивного досвіду в розвитку економіки міста;
- прогнозування розвитку найважливіших процесів у соціально-економічній сфері;
- підготовка інформаційно-аналітичних доповідей для більш повного розуміння наслідків ризиків і загроз економічної безпеки міста;
- оцінка ефективності й повноти реалізації законів і інших нормативно-правових актів з питань економічного розвитку;
- вивчення найбільш криміногенних сфер, галузей, сфер господарської діяльності, фінансової, кредитної й банківської систем [3].

До основних завдань моніторингу відносяться:

- оцінка стану й динаміки розвитку економічних відносин у місті в певний часовий період з огляду критеріїв економічної безпеки;
- своєчасне прогнозування й виявлення деструктивних тенденцій, інших загроз розвитку економіки міста;
- визначення причин, джерел, характеру, інтенсивності негативного впливу ризиків і загроз на економіку міста;
- прогнозування наслідків дії ризиків і загроз як на економіку міста, так і на сфери життєдіяльності, пов'язані з нею;
- системно-аналітичне вивчення сформованої ситуації й тенденцій її розвитку, розробка оперативних і довгострокових цільових заходів щодо попередження й нейтралізації ризиків і загроз [4].

Моніторинг як важлива складова організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки міст виконує свою інформаційну, діагностичну й аналітичну роль.

Інформаційна роль полягає в одержанні даних про стан ключових показників соціально-економічного розвитку міста. В економічній науці виділяють соціальні, економічні, фінансові, екологічні, інформаційні, та інші показники з їх граничними значеннями. Дослідження динамікою цих індикаторів дозволяє робити висновки про тенденції розвитку економіки міста та прогнозувати перспективи з метою своєчасного виявлення та попередження ризиків і загроз.

У процесі моніторингу відбувається одержання інформації про наявність факторів, що можуть впливати на економічну безпеку міста. Інформаційна роль моніторингу проявляється в одержанні інформації про стан ризиків і загроз, що вже сформувалися та про масштаби їх впливу на розвиток економіки міста.

Інформаційна роль полягає в одержанні даних про стан ключових показників соціально-економічного розвитку міста. В економічній науці виділяють соціальні, економічні, фінансові, екологічні, інформаційні, та інші показники з їх граничними значеннями. Дослідження динамікою цих індикаторів дозволяє робити висновки про тенденції розвитку економіки міста та прогнозувати перспективи з

метою своєчасного виявлення та попередження ризиків і загроз.

У процесі моніторингу відбувається одержання інформації про наявність факторів, що можуть впливати на економічну безпеку міста. Інформаційна роль моніторингу проявляється в одержанні інформації про стан ризиків і загроз, що вже сформувалися, та про масштаби їх впливу на розвиток економіки міста.

Діагностична роль моніторингу проявляється в процесі встановлення інформаційної нестачі, моніторинг дозволяє не тільки фіксувати вже наявні ризики і загрози, але й виявляти й діагностувати ймовірність їх виникнення в майбутньому. Діагностування економічної безпеки міста являє собою оцінку соціально-економічного стану міста з метою виявлення небезпечних і кризових явищ (слабких сторін) і оцінки масштабів їх прояву. Діагностика виявляє індикатори найбільших ризиків і загроз економічним інтересам міста, дозволяє попередити можливі негативні наслідки їх впливу, оцінити можливі наслідки цих факторів і чинників, їх значення для економічної безпеки міста. У процесі дослідження отриманої інформації проявляється аналітична роль моніторингу.

У ході моніторингу здійснюється аналіз зібраної інформації. У процесі аналізу оцінюють якісні й кількісні зміни індикаторів економічної безпеки міста. У ході моніторингу відбувається поетапний аналіз отриманої інформації. Попередньо якісно оцінюється потік інформації з погляду наявності в ній інформації про події, явища, що можуть вплинути на нормальне функціонування економіки міста, а також визначаються ступінь і характер цих відхилень. Відбувається оцінка ступеня впливу виявлених факторів на економічну безпеку, а також вивчаються можливі варіанти взаємодії з іншими реальними й гіпотетичними ризиками і загрозами.

Реалізація перерахованих вище ролей здійснюється моніторингом на різних етапах

управління економічною безпекою міста: від планування й прогнозування до аналізу результатів реалізації соціально-економічних стратегій і програм розвитку міста. Моніторинг необхідно здійснювати в процесі підбиття підсумків соціально-економічного розвитку та в ході розробки всіх економічних документів і програм міста [5].

Моніторинг має важливе значення в системі забезпечення економічної безпеки міста, оскільки є джерелом інформації про стан захищеності міста, що дозволяє попереджати й усувати вплив негативних факторів і чинників на розвиток економіки, прогнозувати розвиток економіки, а також регулювати процеси в економіці міста задля забезпечення сталого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інвестування : навч. посіб. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/14980727/investuvannya/monitoring_finansovo-gospodarskoyi_diyalnosti_pidpriyemstva. – Назва з екрана.
2. Бородушка И. В. Методология формирования системы контроллинга как инструмента государственного реагирования экономики : монография / Бородушка И. В. – С.Пб. : Санкт-Петербургский гос. ун-т экономики и финансов, 2005. – С. 130–131.
3. Сельянов К. С. Формирование системы мониторинга состояния экономической безопасности Российской Федерации : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 / Сельянов Константин Станиславович. – М., 2006. – 153 с.
4. Бок А. А. Мониторинг в системе экономической безопасности (на примере сверхкрупного города) / Бок А. А., Горошко И. В. // Труды академии управления МВД России. – 2007. – № 4. – С. 12–17.
5. Мику А. А. Роль мониторинга в системе обеспечения экономической безопасности государства / А. А. Мику // Известия РГПУ имени А. И. Герцена. – 2007. – № 43–1. – С. 66.